

SZÖVEG –
DUBINYÁK RÉKA

SOROZAT –
MELYIK ÉLET LESZ AZ ENYÉM?

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

APÁCÁK ÉS SZÁZADOK

Vajon milyen lehetett a szétszóratás idején megélni a szerzetesi hivatást, és mivel jár, ha egy fiatal lány a 21. század szabados világában vállalja, hogy életét Istennek szenteli? Hogy jut eszébe valakinek apácának állni, és hogy viseli, ha jobb esetben csodabogárnak, de inkább bolondnak nézik emiatt? Mi mindenben különbözik a 20. és a 21. század az apácák szemével? A 93 éves **Szűcs Mária M. Róza** nővérrel és a 25 éves **Holcz Ágnes** jelölttel beszélgettünk.

♦ A 20. SZÁZAD: IMÁDKOZNI A ROSSZAKÉRT

1930-as évek, Ötevény. Az osztrák határ menti kis faluba begördül egy autómobil. A gyerekek mindent hátrahagyva, egymásba kapaszkodva rohannak a kocsi felé. Hangosan kérdezik egymástól: „Ki lehet az?” Majd a kocsi megáll, a vezető ajtaja kinyílik, kiszáll belőle egy fityulás fiatal apáca. A kis Mária is a gyermekek között volt, akkor látott először apácát és autót is. „Az biztos, hogy valami csodálatosan használja fel a Gondviselés azokat az élményeket, amik megragadják az embert” – emlékszik vissza a 93 éves M. Róza nővér. „Gyermekkoromban volt vagy nyolc-tíz babám, állandóan őket egzecíroztattam, a hajukat húzogattam, és elvittem őket a vasárnapi misére. Száz évvel ezelőtt egy falusi gyereknek a vasárnapi ornátus volt a maximális szépség” – mondja az idős nővér. Tizenkét éves korában, amikor már megtanult olvasni, kezébe került egy könyv Árpád-házi Szent Margit életéről, ami nagyon megérintette: „Én nem voltam addig tisztában a szerzetesi élettel, amíg ezt a könyvet nem olvastam el. A legpozitívabb arca az apácáságnak, hogy imádkoznak a rosszakért – és akkor valahogy ez megérett bennem.” Az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek, vagy ahogy hétköznapiasan nevezték őket, a megváltós nővérek között alighogy elkezdte a noviciátust az óvónőképző főiskola mellett, feloszlatták a rendeket, és mindenki oda ment, ahol munkát talált. A legtöbben hazamentek a családjukhoz, kórházba ápolónak szegődtek vagy gyárakban helyezkedtek el. „Én például a vagongyárba voltam »beprotezsálva« ládatologatónak, söprögetőnek, de örültem neki, fontos volt, hogy legyen állásom, mert az édesapám meghalt, és a háború miatt is nagy nyomorba kerültünk.” Amikor az üzemorvos megvizsgálta, azt mondta, hogy más munkát kell végeznie, mert zörejt hall a tüdejében. „Kérdezte, hogy mi a végzettségem, mondom: óvónő vagyok. Széttépte a papírjaimat. Azt mondta: hölgyem, ilyen végzettséggel ne keressen ilyen munkát! Miért akar söpörni, ha gyermekeket is simogathat? Láttam, hogy meg kell neki mondanom a valóságot:

Szűcs Mária M. Róza

Holcz Ágnes

Hát, doktor úr, világnézeti különbség miatt. Erre azt mondta: az ország 90 százalékának van világnézeti problémája! Világnézet volt is, van is, lesz is, ráadásul különbözőek is. Most hazamegy, megírja az önéletrajzát, és elviszi a Művelődési Minisztériumba!” Nem sokkal később már Süttön, vezető óvónőként dolgozott. Nagyon megszerették. A bemutatkozáskor azt mondta, hogy pótédesanya akar lenni, de pótolhatatlanná vált. Nem tudták, hogy szerzetesnővér. Minden reggel így kelt fel: „Uram, én hiszek. Szeretném, ha viszonzásul úgy szeretnél, ahogyan én szeretlek, és hogy este hálát adhassak: nem fizettem rá” – mondja elérzékenyülve. Sosem felejt el, hogy végig egyetlen ruhája volt. Egy nap az egyik kislány azt mondta az anyukájának: „Anyá, olyan érdekes óvónénink van. Képzeld el, okos.” „No és ettől olyan érdekes az óvónéni?” „Nem, nem, hanem Isten tudja, nem cigány-e, mert csak egy szoknyája van és egy blúza.” Mivel nyíltan nem tudta megélni a hitét Hüttön, minden hétvégén hazalátogatott az édesanyjához. „Nagyon helyesen valaki azt mondta, hogy Komáromtól Esztergomig nem közvetítik rádióban, hogy merre jársz, de vigyázz! – meséli. – Így senki nem ellenőrizte, hogy templomba járok.” Persze a háború hozta szegénység őket sem kímélte. „Szűken, nehezen éltünk. Anyukám emlegette sokáig, hogy amikor

elment a boltba kenyeret venni, és megkérdezte az árát, a boltos azt mondta, tegye el a pénzt, és hozzon helyette három tojást. Szóval tökéletes árucserre működött. Volt egy »dorogi ruhám« is, mert egyszer Dorogról jöttek krumpliórt hozzánk, és hát ruhával fizettek – nevet. – Aztán egyetlen közös ünneplő cipőnk volt az édesanyámmal, ezért ő a nyolcórás misére ment benne, én pedig a tízóraásra.” Az örökfogadalom letételére 1983-ig várnia kellett. „Eljött hozzám az akkori tartományfőnök, hogy megnézze, hogy vagyok. Itt meg kell jegyezni – ami érthető is –, hogy az előjárók azoktól, akik állami állásba mentek, kicsit tartózkodtak. Az ember megértette, de kicsit fáj is, és kölcsönös lett ez a magatartás.” Mária Róza nővér megjárta Amerikát, Rómát, de mindig hazatért, noha a sors itthon nem kímélte. Jókedve azonban a mai napig nem hagyta el. „Mi lenne, ha az nem lenne? Tudja, igaz az, hogy ahogyan én köszönök, úgy köszönnek vissza.” Jelenleg a pilliscsabai Nagyboldogasszony Házban él visszavonultan, de egészen négy évvel ezelőttig aktívan részt vett a rendje életében. Amikor arról kérdeztem, hogy szerinte a 21. században nehezebb-e felvállalni ezt az élethivatást, így válaszolt: „Meg lehet tartani most is a hitedet, és kitarthatsz a választásod mellett, mert az Úristennek olyan hosszú a keze, hogy mindenhová odaér. Rajta múlik.”

A 21. SZÁZAD: FÉLELEM AZ „ÉLETRE SZÓLÓTÓL”

„60-70 évvel ezelőtt rettenetesen nehéz lehetett megélni az üldöztetést és hűségeseznek maradni, én el sem tudom képzelni! Elgondolkoztató, hogy ma miért Afrikában lépnek tízen a rendbe, Svédországban pedig senki. A mai világban éppen az a nehéz, hogy bár baromi elfogadó, azt nem tudja megérteni, ha te másért akarsz élni. El tudja fogadni, ha neked az okoz boldogságot, hogy vegán vagy és tetováltatsz, de azt, hogy másokért tegyél, elköteleződjél valami mellett és szabályok szerint élj, azt nem” – mondja a 25 éves Ágnes, aki 2014-ben jelentkezett a Boldogasszony Iskolanővérekhez, és egy éve él klauzúrában (vagyis a rendház külvilágtól elzárt részében), Szegeden. Mellette matematika és magyar szakos tanárnak tanul.

„Az Egyetemi Katolikus Gimnáziumba jártam, annyit tudtam a nővérekről, hogy a Patrona Hungariae Gimnáziumban tanítanak. Lejöttem Szegedre tanulni, és mivel nem vettek fel rögtön mesterképzésre, kihagytam egy évet, Makóra költöztem, a mamámat ápoltam. Akkor fogalmazódott meg bennem, hogy ezekhez a nővérekhez szeretnék csatlakozni.” Habár tizenéves kora óta foglalkoztatja a gondolat, hogy szerzetesnővér legyen, nem volt biztos abban, hogy valóban ezt szeretné tőle a Jóisten. „Nem egyszerű egy ilyenrel kiállni. A közeli barátaim tudták, hogy szeretnék nővér lenni, és támogattak, de tudtam, hogy a szüleimnek ez nehéz lesz, édesanyám már évek óta imádkozott egy szerető férjért számomra, és szeretett volna unokákat. Másoktól kaptam olyan reakciókat, hogy „te hülye vagy!” Igazából nem attól tartottam, hogy mit szólnak hozzá, hanem ha kiderül, hogy mégsem ez az utam, és kilépek fél év után, akkor azt hogy fogom felvállalni. Ez egy nagyon nagy döntés, egy életre szól...” Ágnes szerint nem mindenkinek adatik meg, hogy egy megingathatlan jelet kapjon Istentől, de ő rengeteg apró dolgot vesz észre, amit egy jegyzetfüzetbe gyűjt össze, és ha előnti a bizonytalanság, ebből merít erőt. „Jó lenne, ha olyan könnyű lenne, hogy megszólít az Isten. Én sokat veszekedtem vele, hogy miért nem mondta színről-színre, hogy csináld ezt, csináld azt.” Másfél évvel ezelőtt beköltözött a nővérekhez, ezzel rengeteg életmódbeli változást kellett felvállalnia. Egyelőre a beosztása elég rugalmas a reggeli misét és a napi egy óra imát leszámítva. „Azt azonban nehéz elfogadnom, ha valamire azt mondják, hogy nem jól csinálsz. Ilyenkor felforrok. Márpedig engem ne változtassanak meg! Szóval az engedelmesség talán a legnehezebb számomra.”

Jövőre már sokkal kötöttebb lesz az élete, az első fogadalom előtti évben szinte teljesen el lesz zárva a külvilágtól, előljárói megszabják neki, hogy mikor van szilencium, és a klauzúrán kívüliekkel kizárólag levelezhet majd. A fogadalom után pedig majd úgy él, mint egy szerzetesnővér: elhelyezhetik, munkát kap, és nővéri feladatokat lát el. A három évig tartó elsőfogadalom után kérheti az örökfogadalmat, vagy kérhet hosszabbítást. A vidám, nyitott Ágnes azonban egy pillanatig sem ijesztik ezek a lehetőségek. „Apró félelmeket természetesen cipelek, hiszen mindenhol vannak nehézségek. De olyan félelem, ami elrettentett volna, sosem volt. Legfeljebb attól félek, hogy nem tudok majd hitelesen jelen lenni; hogy amit mondok, az ugyan jó, de nem tudok aszerint élni és cselekedni.”

Ágnes katolikus családban nőtt fel, a barátai is vallásosak, de a külvilágba lépve már szembesülnie kell az értetlenséggel, amit a szerzetesi hivatás vált ki az emberekből. Mivel a rendjüknek nincsen hivatalos ruhája, csupán fekete-fehér ruhát kell viselniük, nem kelt rögtön feltűnést. „Sokat mulatok azon, amikor az emberek először megtudják, hogy nővér leszek, milyen arcokat vágnak. A legelső mindig az, hogy akkor neked nem lesz gyereked, mennyire magányos leszel, a második pedig, hogyan fogod kibírni ennyi növel. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem vágytam egyáltalán arra, hogy családom legyen. Tudod, azt szokták mondani, hogy abból lesz jó szerzetes, akiből jó anya lenne. Szeretnék ezzel hízelegni magamnak. Annyi gyerek van a világban, akit nem szeretnek, vagy nem szeretnek jól, és valahogy önzőségnek éreztem volna, hogy nekem van egy tökéletes gyerekem, a többi meg küszködik a világban. Egyértelmű, hogy ezért választottam ezt a gyereknevelő, tanító rendet” – meséli a fiatal lány. Szerinte nincsen semmi értelme gyözködni az embereket, de azt fontosnak tartja, hogy elmagyarázza, ő miért választotta ezt az utat. „Persze, ha szóba kerül, és nagyon szidják az egyházat, akkor büszkén felvállalom. Vannak olyan beszélgetések, amikor nem kerül elő, ilyenkor nyilván nem terelem szándékosan a témát erre. Az olyan lenne, mintha egy főzőtanfolyamon kiállnál, és azt kiabálnád, hogy te már házas vagy.”

Mint minden fiatal, Ágnes is nyitottan áll a világhoz, szeret eltérő gondolkodású emberekkel beszélgetni, vitázni, de a hétköznapi, nem vallásos közegben is az értékeket keresi. „Őszinte leszek, sokszor nem látom az értéket. Most éppen itt van a SZIN (Szegedi Ifjúsági Napok), másféle kaliberű fiatalokat látok. Összefacsarja a szívemet, ha ők abban hisznek, hogy nincsen semmi a földi élet után, így miért ne »szabadoskodják el« a földi életet.” ♦

SZÖVEG –
TÓTH ZSÓFIA

MILYENEK A NŐK?

Hogy miként éljük meg azt, hogy nők vagyunk, sokféle hatás eredménye. Függ a mintáinktól, a családi elvárásoktól, van genetikai alapja is, de mi magunk is tehetünk azért, hogy jól érezzük magunkat a bőrünkben. Mi az, ami alapvetően meghatározza, hogy miként éljük meg, hogy nőnek születtünk? Boross Otília pszichológus, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanára válaszol.

♦ – A két X kromoszóma alapvetően meghatároz bennünket nőket, olyannyira, hogy már magzati korban is hatással van pl. az agyunk fejlődésére. És bár ez a keret még elég rugalmas, mégis sok mindent eldönt. Persze kisebb korban előfordul, hogy egy fiú kicsit lányos, vagy egy lány kicsit fiúsabb viselkedést vesz fel. Hogy ez megtörténik-e, az sok mindentől függ. Például a helyzetüktől, attól, hogy mit várnak el tőlünk, de a minták szerepe is kiemelkedő, főleg a szülőké. Olyannyira, hogy a társvalasztásnál az ellenkező nemű szülő meghatározó jelentőségű. Ezt kutatások is bizonyítják. Végeztek olyan kísérleteket, amelyeknél fényképek alapján kellett eldönteni, hogy kik tartoznak egy családhoz. A fotókon voltak idősebb és fiatalabb férfiak és nők. A felmérésből az derült ki, hogy könnyedén össze lehet kapcsolni a társ képét a szülő képével, mert annyira erős a hasonlóság. Persze sokféle minta lehet ránk hatással, ilyenek lehetnek akár közszereplők is, színészek, de minta lehet rokon, ismerős, olyasvalaki, aki közel áll hozzánk, vagy akire felnézünk, akár a tanárok is. Ezért is hatalmas a felelősségünk, hogy jó modelleket adjunk a gyerekeknek, és megkapó tanár-személyiségek neveljék a felnövekvő generációt, akik tudják is, hogy a mintaadás mennyire lényeges.

– Mennyire dönti el az adott kor vagy kultúra, hogy mi legyen egy nő szerepe?

– A nők viselkedése, illetve a nőiség folyamatosan változik, ez sosem konstans, állandó dolog, mindig hat rá az éppen körülöttünk lévő kultúra, az adott kor is. Persze az sem mindegy, hogy egyénként milyen mértékben akarom vagy tudom ezt felvállalni, és nyilván függ attól is, hogy a körülöttem lévő emberek ezt hogyan fogadják. Nem

feltétlenül lesz például egy fiús lányból fiús nő, hiszen rátalálhat egy olyan attitűdre, amelyben sokkal jobban fogja érezni magát, mint a fiús viselkedésben. A lényeg, hogy ismerjük fel azt, amitől jól érezhetjük magunkat nőként.

– Mennyire tudatos folyamat, ahogy megéltük a nőiségünket?

– Nagyon sokszor észrevétlenül kúsznak be az életünkbe bizonyos minták, és egyszer csak azon kapjuk magunkat, hogy pont úgy beszélünk, mint az anyukánk, vagy ugyanúgy nevetünk, mint a barátnőnk. Azonban mi magunk, tudatosan is tehetünk azért, hogy valamilyenné váljunk. Hasznos, ha tudjuk, hogy milyenek akarunk lenni. Ha valamiben szeretnénk változni, akkor belső munkával ezt megtehetjük természetesen, de kitartást és eltökéltséget igényel. Amikor magunkon dolgozunk, akkor lehetnek külső jegyek is, amiket meg akarunk változtatni, de ez önmagában csak utánpótlás, így idővel lehámlik rólunk. Ha ez nem belülről fakad, és nem valaminek a kifejeződése, akkor nem lesz hiteles. A változást egy mélyebb pontról érdemes elindítani, szinte át kell strukturálni hozzá bizonyos dolgokat magunkban. Ha egy mintát követnék, azt kell meglátnom, hogy ő mitől olyan, amilyen, mi mozgatja, mik a céljai, mi fontos számára. Ha ezeket felismertem, elfogadtam, és a magamévá tudtam tenni, akkor képes lehetek hozzá hasonló emberré válni. Ez persze már nemcsak a nőképünkre igaz, hanem az egész személyiségünkre.

A cikk a Magyar Katolikus Rádió Életre-Való című műsora alapján készült. A műsor szerkesztő-riportere Tóth Zsófia volt. ♦

